

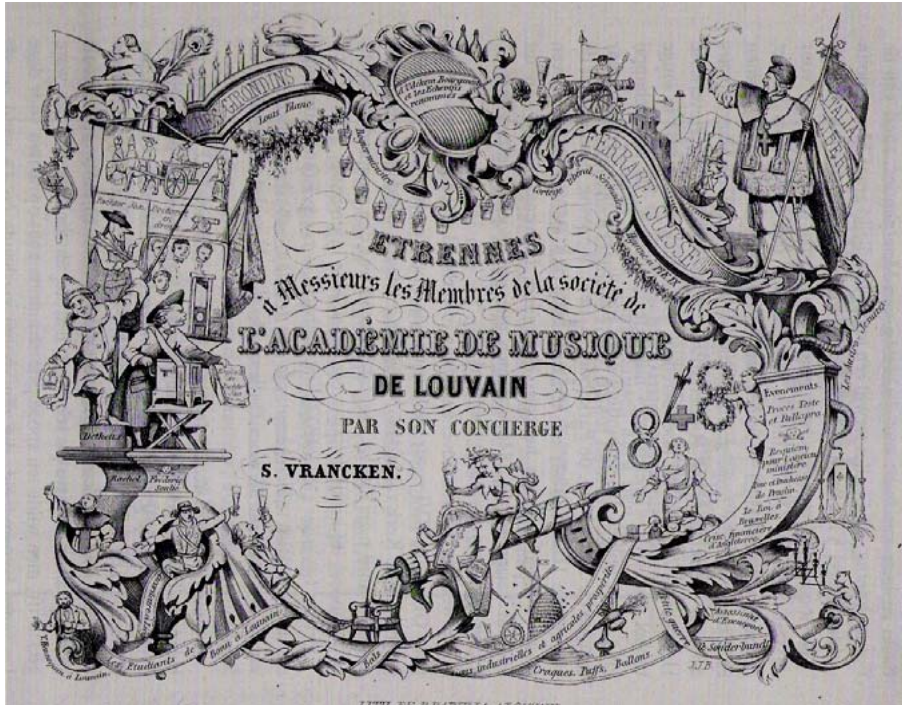
VOORSTELLING JAARBOEK - LHG NIEUWJAARSRECEPTIE

vrijdag 22 januari 2010 om 20u
Kapel van de Romaanse Poort
Brusselsestraat 63, 3000 Leuven.

PROGRAMMA

Verwelkoming met korte presentaties door de auteurs
Jaaroverzicht 2009 en voorstelling jaarprogramma 2010

Uitreiking van de LHG-oorkonde van verdienstelijke bijdrage en verrassing.
Literaire en muzikale intermezzo's, met gasttentoonstelling van schilder De Smedt

De gewraakte nieuwjaarswens van conciërge S. Vrancken aan de leden van de Muziekacademie (Uit het jaarboek)

GRATIS voor alle geïnteresseerden. Liefst reserveren via lhg@telenet.be – 016/460422
Het jaarboek 2009 kan die dag door de voorintekenaars afgehaald worden en kan zeker nog bekomen worden ofwel door voorafgaandelijk storting op de LHG-nr. 735-0107595-10 ofwel door contante betaling ter plaatse van de voordeelprijs van 35 € zowel voor de oude als de nieuwe leden van het LHG en voor niet-leden 45 €.
Via bijgevoegde overschrijving kan u uw lidmaatschap 25 € nu best nemen of vernieuwen en genieten van de ledenprijs van dit jaarboek en het jaarboek 2010. (Zie blz.3)

Redactie: G. Ceulenaere, J. Cuyvers, L. Galicia, R. Kenis, P. Reekmans, P. Rycken.
www.leuvenhistorischgenootschap.be – lhg@telenet.be – tel 016/ 460422

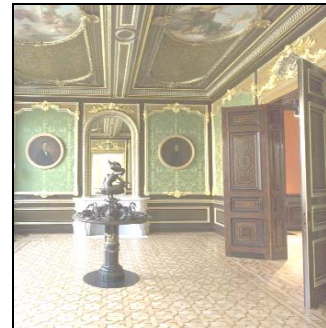

Leuvens
Historisch
Genootschap vzw

België - Belgique
P.B.
3000 Leuven 1
2 / 2540

Nieuwsbrief

Driemaandelijks Tijdschrift - 23 - Jaargang 6 - nr. 4 - dec. 2009

04

06

08

12

16

FOCHPLEIN
een geschiedenis
als bijdrage LHG voor
een archeologisch onderzoek

21

- 02 Editoriaal - activiteiten in 2010
- 04. Over "M" en over "Vrienden"
- 06. Schilder Philippe De Smedt
- 08. Sint-Jakobskerk, een stap vooruit
- 12. Fotoarchief voor het LHG
- 14. Verslag excursie Luik
- 16. Architect Vincent Lenertz, zijn oeuvre
- 21. Archeologie in Gent ... en in Leuven?
- 22. Nieuws - Jaarboek - Nieuwjaarsreceptie

Verantwoordelijke Uitgever : Paul Reekmans
Afgiftekantoor – 3000 Leuven 1

Brusselsestraat 46/05 3000 Leuven
Erkenningsnummer P. 408467

Met dit decembern timer staan we weer aan het einde van een jaar. Een jaar zoals elk van de vorige met vele hoogten en laagten. Wie zei het weer: ... *les jours se suivent et ne se ressemblent pas!*

2010 wordt een **lustrum jaar** omdat onze vereniging 100 jaar bestaat. Voor het eerst in de geschiedenis van Leuven diende het stadsbestuur rekening te houden met een vereniging die opkwam en aandacht vroeg voor het historisch patrimonium van haar stad. Het oordeelkundig bewaren, herstellen, aanpassen of saneren is al 100 jaar onze inzet en doel van onze vereniging en dat willen we in 2010 feestelijk inluiden.

Noteer dat we u verwachten op de **nieuwjaarsreceptie op 22 januari** in de kapel van 30CC Romaansepoort, Brusselsestraat met de presentatie van het **jaarboek 2009**, voordrachten over de artikels, de LHG-oorkonde en verrassingen.

Iedereen zal het met ons eens zijn, dat we even de aandacht vragen bij een paar feiten, die ons somber stemmen onder de titel: **In piam memoriam**.

In de vorige Nieuwsbrief stelden we ons voor aandacht te vragen voor een reeks kunstenaars, die in Leuven hun talenten ontplooiën. Vandaag laten we u kennismaken met een zeer bekwame, zeer getalenteerde **kunstschilder en leraar** aan de Academie voor Schone Kunsten te Leuven, **Philippe Desmedt**. Een kunstschilder in de echte zin van het woord, die weet waarvoor kleuren dienen.

We gaan daarna uitgebreid in op **het project Sint-Jakobskerk**, waar LHG zijn volle medewerking heeft toegezegd aan de Vrienden van Sint-Jakobskerk. Het project krijgt zowaar de aandacht van Icomos Vlaanderen, afdeling van International Council on Monuments and Sites.

We tonen u enkele **historische foto's** aan het LHG-archief geschenken.

Een voor velen onbekend **bouwmeester, Vincent Lenertz**, wordt als architect van een aantal interessante gebouwen gevolgd doorheen zijn oeuvre.

Een **verslag over de excursie naar Luik, la ville ardente**, krijgt ruimte aangevuld met een fotografisch verslag.

Kijk eens goed naar het **zoekplaatje** dat we onze leden voorleggen. Een confrontatie met een klasfoto van 1939! Zeventig jaar geleden! De jongsten van de klas waren toen 13 jaar... Wat is er met hen nu? Het geheim van de plaats van de bunker in het vorige nummer kreeg wel een juiste oplossing, maar het bericht ons toegezonden verdween in de mist van een internetdepressie.

Intussen is het **Jaarboek klaar**. De presentatie gebeurt tijdens de LHG-nieuwjaarsreceptie. Wie het jaarboek toch nog bij gelegenheid van het nieuwe jaar als cadeau wil gaven kan het afhalen, elke zaterdag van 10 tot 12 op het gekende adres van het secretariaat of op afspraak met een telefoontje 016.460422.

Publicaties

Het belangrijkste in het feestjaar 2010 zal de publicatie zijn van een tijdsband van de geschiedenis van Leuven met grote en kleine feiten, met grote en kleine mensen.

Aansluitend in 2011 zal de heruitgave gebeuren van de Gids voor Oud Leuven, een kwarteeuw geleden door de toenmalige archivaris Marcel Peeters geschreven en gepubliceerd, weliswaar thans aangevuld en geactualiseerd.

Uit de Louvain Monumental van de prins van onze geschiedschrijvers brengen we ook een prentenalbum met uitsluitend tekeningen met een beperkte commentaar. Met een heruitgave van de tekst van de Louvain Monumental zou Van Even eerder ontgoocheld zijn, want hij had al een uitgewerkte bewerking, voorzien met zijn Louvain dans le Passé et dans le Présent, van 1895. (Kartouizerklooster)

Excursies

In een eerste uitstap zal de Noord-Kempen aan bod komen als deel van het voormalig Hertogdom Brabant met vooral de stad Turnhout met al zijn bezienswaardigheden.

In een tweede uitstap wordt de regio rond Oost-Brussel verkend. Beide excursies worden natuurlijk hoofdzakelijk door onze eigen gidsen verzorgd.

Monumentenzorg en salons

In het kader van onze taak in de monumentenzorg zal o.a. een thema-asalon 'wat met onze historische straten' georganiseerd worden. De ontwikkeling van één van de oudste Leuvense straten, de Tiensestraat, wordt belicht aan de hand van beelden en bijdragen door sprekers.

Sites zoals Janseniushof, Fochplein, e.a. worden gevolgd.

Site-bezoeken.

We plannen in het voorjaar een bezoek aan de 'Tolhuizen van de Brusselsepoort' met aansluitend een voordracht over de ijskelder en de tolhuizen aan de Brusselsepoort. Een korte inleiding hierover zal gegeven worden tijdens de presentatie van het jaarboek 2009 door auteur Godelieve Vanzavelberg. Het site-bezoek zelf geeft meer informatie.

Samenwerking rond de Sint-Jakobskerk

Het LHG zal een bijzondere bijdrage leveren om mee te werken aan het draagvlak voor een zorgzaam patrimoniumbeheer en een zinvolle herbestemming van de Sint-Jakobskerk, met vele partners zoals de Vrienden van de Sint-Jakobskerk, Kunst in de steigers, S&A, de erfgoedcel, e.a. De publicatie deel 1 is te bekomen bij LHG.

Restauratie van de Salons Vander Kelen-Mertens
Foto en realisatie Stad Leuven – Technische dienst

In piam memoriam

In ons vorig nummer hebben we met trots over het nieuwe museum 'M' geschreven.

Het **voorbeeldig integreren en het naar authenticiteit restaureren van het herenhuis Vander Kelen-Mertens**, als voorganger van het moderne museum kan de continuïteit van de geschiedenis van Leuven alleen maar versterken. Puik werk!

Maar het moet ons van het hart.

We missen op andere plaatsen toch weer enkele historische elementen. Zo heeft men vergeten de link te bewaren tussen enkele oude elementen van de site en het nieuw perspectief. Het viel nog sterker op omdat we juist zoveel houden van die continuïteit tussen oud en nieuw. We betreuren **het verdwijnen van de bogengalerij van de oude academie uit het Driutiuscollege**. Het was naast de nog bestaande inrijpoort van de vroegere kunstschool in de Schrijnmakersstraat het enige relict dat nog overbleef na de ramp van augustus 1914. We hoopten dat het rampzalig verdwijnen van de Vismarkthalle in de jaren '80 – wat men nog altijd ziet als een ontoelaatbare flater - voor altijd een les zou geweest zijn. Misschien kende men wel de waarde van het relict in de context van die geschiedenis van Leuven, maar heeft men de moed gemist om dit relict te redden.

De beslissing was bij voorbaat gevallen omdat men moest kiezen tussen de prachtige vrijheidsboom en de bogengalerij. Koos men voor de boom in de waan dat niemand nog de historische waarde kende van de bogengalerij? Misschien zijn de bogen 'vermaald' in de muren van M, of .... ?

bogengalerij oude academie uit Driutiuscollege - archeologische opgravingen en laatmiddeleeuws kruidentuintje

We begrijpen ook **het ontmantelen van de archeologische opgravingen van het Savoycollege en van het typisch laatmiddeleeuws kruidentuintje** niet. Eén van de weinige publiek toegankelijke archeologische inspanningen in de historische stad Leuven is daarmee definitief verdwenen. Jammer voor Leuven!

Het beëindigen van de **Vereniging van de vrienden van de Leuvense musea**. Deze vereniging was voor Leuven de rode loper die vanaf 1972 werd uitgerold om het grote publiek naar het museum Vander Kelen-Mertens te lokken. Met welke geestdrift werkte de ploeg van Jan Crab niet aan het bekend maken van die hybride verzameling. Het belang van de steun van wijlen kanunnik Jan K. Steppe moeten we onderlijnen. Van bij het begin was hij steeds de éminence grise achter de schermen die met zijn aanstellijke geestdrift de nodige richtlijnen gaf, de pen van menig auteur vasthield en vrijwilligers in de goede richting duwde. Met hem werd het museum een collectie, meer nog, een laboratorium.

Het is niet aan ons om over de redenen van het verlies een oordeel te vellen, we kennen de diepste roerselen van het verhaal niet. We blijven alleen maar ontsteld toekijken. De vereniging van de Vrienden was toch niet zo maar een onderonsje van begeesterde sponsors. We zagen toch ook wel wat er verwezenlijkt werd. De beleids mensen van vandaag, zij die nu het heft in handen genomen hebben, wat hen van hogerhand "vriendelijk" wordt gegund, zullen toch maar moeten toegeven dat de Vrienden hen goud in de handen hebben gestopt.

Als Leuven's Historisch Genootschap is het ons niet te doen om de leden, die verweesd achterblijven, op te snoepen met lekkers uit onze winkel. De beste onder hen maken trouwens al lang deel uit van ons ledenbestand. Zij herinneren zich immers dat onze vereniging, als Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en Omgeving van bij het begin van haar stichting in 1960, zich steeds ingezet heeft om te ijveren (artikel 3 van de statuten)... *voor een bredere kennis van en belangstelling voor het cultureel, bouwkundig en historisch patrimonium van het grondgebied Groot-Leuven.*

Dit was ons sinds 1910 door onze voorouders ingelepeld, met de stichting van het Comité Oud-Leuven, dat helaas in de moerlemei van de eerste wereldoorlog ten onder ging. We zien daarbij niet over het hoofd wat Molanus, Boonen, Justus Lipsius en zelfs Van Even en nog zovele andere eminente auteurs hebben gepresteerd.

Maar verenigingen, zoals dit Comité Oud-Leuven, of de Vrienden van de Leuvense Musea en ook de Goklo thans sinds vijf jaar geleden vernieuwd als Leuven's Historisch Genootschap, hadden steeds tot doel iedereen te laten meegenieten van de rijkdom en de waarde van het erfgoed. Dat mag benadrukt worden. Erfgoed is geen voorrecht voor enkelingen. Erfgoed is dikwijls bewaard gebleven dank zij de zorg van hen die het nut en de waarde konden inschatten wat hen door ouders en voorouders werd toevertrouwd. Het heeft niets te maken met ene overgevoelige Ernest-Claes-nostalgie. Het heeft enkel te maken met het durven voor ogen houden wat we onze voorouders dit alles te danken hebben en dan gaat het niet alleen om een oude koffiepot of een koperen "lampe belge".

Als tweede figuur uit de pleiade van Leuvense kunstenaars, kozen we Philippe De Smedt, sinds 1984 docent schilderkunst aan de kunstacademie te Leuven, in opvolging van Jos Vanbekbergen en Paul Mariën, die we ook bij de beste elementen rekenen.

Philippe De Smedt werd geboren in Oostende in het Expo-jaar 1958. Zijn talent kreeg hij met zijn geboorte en kweekte deze aan in de gerenommeerde Sint-Lucasschool van Schaarbeek, finaliteit beeldende kunsten en schilderkunst met grote onderscheiding.

Sinds 1985 toonde hij met trotse creaties in meerdere tentoonstellingen, waar we zijn groeiend talent steeds ten volle konden waarderen. Philippe is een kunstenaar, die wars van alle opgeklopte publiciteit, zijn eigen weg gevonden heeft hoofdzakelijk als portret- en figuurschilder.

Aan een kunstenaar die zich aandient als portretschilder, mag men hoge eisen stellen en zal men verwachten dat hij zijn object, de figuur, aandurft. Onder specialisten zal men de vaardigheid van een portretschilder toetsen aan een belangrijk criterium: durft hij handen te schilderen. Een doorsneeschilder die zich waagt aan het portret, zal zijn onmacht tonen door het wegmoffelen of het verdoezelen van de handen. Het vergt niet alleen een grondige kennis van de anatomie, het vereist bovendien een scherpe blik op de werkelijkheid.

De echtgenote van een man, die door Philippe was gepenseeld in vol ornaat, merkte het onmiddellijk op, toen het schilderij werd getoond: 'Die handen op het schilderij, dat zijn echt zijn handen', liet ze zich spontaan ontvallen. Wanneer Philippe De Smedt zich aandient als portretschilder wil niet zeggen dat hij andere onderwerpen niet beheerst.

We horen het de schilder graag zelf uitleggen. Mijn motto, zegt hij, is gesteund op een term uit het computerjargon WYSIWYG – What You See is What You Get – wat je ziet is wat je krijgt. Mijn schilderijen zijn als een visuele ervaring. Ook voor de toeschouwer moet het onderwerp visueel zichtbaar overkomen. De eventuele emoties, gedachtenontwikkeling, interpretaties zijn er al dan niet intentioneel mee verbonden. De kunstenaar verwacht dat de toeschouwer hem daarin zal willen volgen. Of die intenties overeen zullen komen, blijft nog de vraag. Toch laat Philippe zijn werk traditioneel noemen.

Hij laat zich inspireren door kunstwerken uit de geschiedenis die voor hem een voorbeeld en leidraad zijn en die hij intens bestudeert. Niet om klakkeloos over te nemen, maar om ze te bespeuren en ze grondig te bestuderen.

Hij is ervan overtuigd dat hij mee een schakel is op een weg die al eeuwen geleden is aangelegd en die hij mag berijden. Maar hij berijdt deze weg met de bagage die hij heeft geërfd, met zijn eigenzinnige kijk en eigen aanvoelen.

Want vaardigheid – en hij citeert de Britse toneelschrijver Tom Stoppard – zonder verbeelding, noemen we ambachtelijkheid en verbeelding zonder vaardigheid noemen we moderne kunst.

Wanneer we het hebben over portretschilders dan denken we gemakkelijk aan de Vlaamse grootmeesters Van Eyck, Memling of Vander Weyden, aan Holbein, Dürer of later aan Rubens, Van Dijck, Jordaens, Cornelius De Vos, aan Ingres, of aan Opsomer. Philippe De Smedt mag gerust zijn plaats innemen als talentvolle hedendaagse kunstenaar. Met het karakter en de smaak van zijn eigen tijd.

Zijn atelier bevindt zich sinds 1985 in de Stationsstraat 35 te Herent. Tijdens de LHG- nieuwjaarsreceptie zullen enkele van zijn werken te bewonderen zijn.

Op weg naar een herbestemming

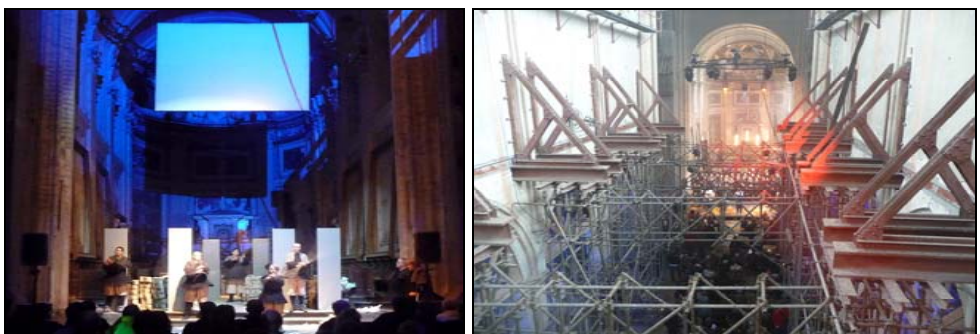
In het weekend van 11 oktober jongstleden bezochten meer dan 5000 geïnteresseerden het evenement van Kunst in de Steigers in de Sint-Jakobskerk. Vooral de uitslag van recente studies met het positieve nieuws dat, mits de juiste stabiliteitsingrepen, de Sint-Jakobskerk veilig kan gemaakt worden, zette de deur terug open voor een nieuw perspectief, voor deze voor velen afgeschreven kerk.

Ingaand op de vraag van de stad Leuven, om de herbestemming van deze site te begeleiden nam de vzw Stad en Architectuur via de werkgroep van de vrienden van de Sint-Jakobskerk het voortouw in het creëren van een publiek draagvlak voor de toekomstige bestemming van de kerk. De lijn is nu uitgezet.

Informatie panelen van S&A - Publieke belangstelling Kunst in de Steigers - Deelnemer evenement

Thema's zoals de bouwhistoriek van de kerk, de betekenis van de plek voor de omgeving doorheen de eeuwen, de stabiliteit en dit jaar het collectief geheugen werden uitgelegd in panelen aan de kerk. Ondertussen werden initiatieven genomen, zoals de 'babbelbox', de 'kerkdeur op een kier', gidsbeurten, alsook diverse wandelingen, de vertellingen van het Compostella-Genootschap en info-avonden. Vooral het sociaal-culturele evenement van 'Kunst in de Steiger' van de vzw De Hulster, in samenwerking met Sacred Places, die instond voor een feestelijk lichtkader, maakte ervoor dat de kerk op een organische wijze 'herbestemd' werd.

Theatervoorstelling door buurttheater Tartaren - Bovenzicht kerk tijdens optreden kinderkoor Scaletta

'Werk aan de kerk' gestimuleerd door een groeiende publieke belangstelling.

De bijdrage van het Leuvens historisch genootschap is vanaf het begin gericht op het mee uitwerken van de geschiedenis van deze boeiende plek. Dit jaar werd een eerste eenvoudige publicatie van een reeks, 'de Sint-Jakobskerk, vroeger en nu, deel 1,' uitgebracht en in de kerk via een groot scherm getoond. Al vlug bleek deze publicatie met vooral prenten en met een korte geschiedenis een schot in de roos. Na een bijkomende druk is deze uitgave opnieuw te verkrijgen bij het LHG.

Door de vele suggesties zijn een aantal kerntaken nu duidelijk. Stapsgewijs zal het collectief geheugen terug opgehaald worden door een reeks publicaties en via de erfgoedplus-website.

Fragment uit de nieuwe publicatie Inventarisatie van oude foto's Informeren publiek rond erfgoed

Er wordt gestart met het inventariseren van het nog aanwezig resterend en elders ondergebracht roerend erfgoed van de kerk, zoals schilderijen, koorgestoelte, biechtstoelen, preekstoel, heiligenbeelden, orgelkast, altaren, decoratieve muurbekledingen, sculpturen, enz. In overleg en samenwerking met de erfpachthouder, de stad Leuven, zal getracht worden om snel de nodige beschermingswerken van het nog aanwezige patrimonium verder aan te pakken om verdere diefstal, aftakeling en beschadiging te kunnen stoppen. Het verder optimaliseren van de bescherming en een eerste opkuis van de unieke sacramentstoren is één van de prioriteiten.

De preekstoel gestut Orgelkast beschadigd Schilderijen verwaarloosd Sacramentstoren veilig?

Een betere betreedbaarheid van de oneffen vloerzone kan door het tijdelijk nivellieren van de vroeger gemaakte putten met gestampte aarde (zoals vroeger). Samen met het oordeelkundig bergen van de ontmantelde bouwelementen zal een selectief gebruik in de tussenperiode tijdens de stabiliteitswerken mogelijk blijven. Samen met de vzw Stad en Architectuur, kan na het recent positief signaal van de haalbare stabiliteitswerken, de begeleiding rond de herbestemming aanvangen. Het opsporen van voorbeelden van geslaagde herbestemmingen, ze bezoeken en kenbaar maken aan het brede publiek zal de weg vrijmaken voor creatieve oplossingen. Het evenement Kunst in de Steigers bewijst dat aangepaste sociaal-culturele activiteiten haalbaar zijn, zelfs in de nog niet gerenoveerde kerk.

De vloer betreedbaar maken   De stabiliteit opnieuw verbeteren   Inspirerende herbestemmingen

Integratie in zijn bredere stedelijke context met een nieuwe publieke ruimte

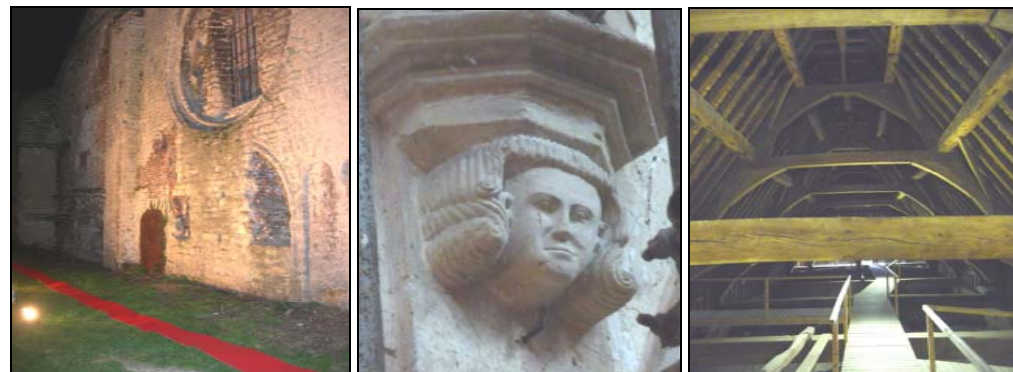
Het project moet bestudeerd en uitgewerkt worden in een totaalplan rond de stadswijk. De aansluiting van deze site met het geplande project van Hertogeneiland en de ruimere omgeving rond het Sint-Jakobsplein, moet het project integreren. Het realiseren op korte termijn van een aangepaste publieke ruimte rond de Sint-Jakobskerk, nu grotendeels verborgen achter dennenbomen, is een element en voorwaarde om toekomstige investeringen door derden aantrekkelijker te maken.

Jongerenoptreden   Kinderkoor buurtschool - Kunst in de Steiger   De deels verborgen kerk

Aangepaste ingrepen rond restauratie en renovatie

De eerste geplande opdracht is het realiseren van een veilige constructie om verdere investeringen aan te trekken samen met het aanbrengen van een multifunctionele vloerstructuur, die meerdere invullingen mogelijk maakt. Tegelijkertijd kan een bouwhistorische studie de waardevolle delen aanduiden. Vervolgens zal een bouwfysische gezondmaking van de ommanteling, een carcasserenovatie met hedendaagse technieken, eerder dan een herstelrestauratie, de kosten binnen redelijke grenzen houden. Vroegere bouwtechnieken kunnen in het licht gehouden worden, gedemonteerde gewelven fragmentair hersteld, vrijgekomen gebinten zichtbaar gehouden, de inrichting afgestemd op een multifunctionele invulling. Dus stof genoeg.

Westgevel, staalkaart van evoluties   Waardevolle bouwdetails   Onbekend dakgebinte kerkzolder

De continuïteit van bouwen en uitbreiden, eigen aan de Sint-Jakobskerk

De rijke staalkaart van de aanwezige opeenvolgende bouwstijlen, laat een verdere evolutie en continuïteit van verbouwen en uitbreiden toe. De kerk zelf is een voorbeeld van 'moderne' uitbreidingen in elke periode. Een hedendaagse aanpak met nieuwe toevoegingen zal ook de kosten compenseren voor de minder renderende werken. Voorbeelden waarbij oud en nieuw elkaar aanvullen zijn er genoeg. De herbestemming zal echter enkel slagen als de sociaal-maatschappelijke context dit project wil 'dragen'.

Bezoek schoolkinderen – Tekenwedstrijd   Flexibel vloergebruik (NL) - Brigittinnenkerk oud/nieuw (B)

Vismarkt, hal in opbouw in 1884
 Diestsevest 1920
 Bezoek Koning Boudewijn aan Leuven 1958

Halvestraat na de overstroming in 1906
 Diestsevest 1930
 Koning Boudewijn in het Groot Begijnhof 1958

De verdwenen Slachtstraat, nu Dirk-Boutslaan
 De Diestsestraat
 De Bondgenotenlaan met de paardentram

Minderbroedersstraat met huis arch. Helleputte
 Door de oorlog getroffen stadhuis tijdens WO-II
 Studentensamenkomst op Oude Markt in 1968

Het begon allemaal mistig, de reis naar Luik, ook toen we op de Citadel aangekomen waren, was er nog maar een stuk van het panorama waarneembaar: geen probleem de deskundige uitleg van Luc vulde aan wat we niet zagen. De vierhonderd trappen zijn we niet afgedaald: we maakten een ruime bocht via de Jardin des Minimes en kwamen zo via de achterzijde van het Palais des Princes Evêques aan de lang getergde Place Saint Lambert. Na een lijdensweg van dertig jaar is deze eindelijk terug toonbaar geworden: de gevel van het paleis is goed zichtbaar, de nieuwbouw naast het paleis stoort niet en is van een redelijke schaal.

Op het plein wordt het ritme van de zuilen van de verdwenen Cathédrale Saint-Lambert door lichte vakwerkconstructies gesimuleerd: lofwaardig initiatief. Verder op het plein houden wij even halt bij het vrijheidssymbool van de stad: het Perron.

Hierna doorkruisten wij het oostelijke deel van het oude stadscentrum met het stadhuis, oude straatjes die op een zondag wel rustig zijn, maar waar nog wat wandelstraten mogen aangemaakt worden.

Hier en daar komen we langs verrassende mooi vernieuwde pleintjes met historisch verantwoord gerestaureerde kerkgevels. Ze brengen meer kleur in het straatbeeld dan we zouden verwachten.

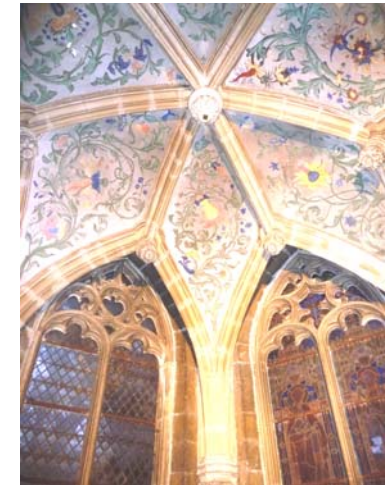
Ondertussen zijn wij op één van de hoogtepunten van de dag toegekomen: het Curtius-Museum: een wel doordacht nieuw museum, gebouwd rond het historische huis van wapenhandelaar "De Corte" met twee binnentuinen die net genoeg uitzicht bieden om geen gesloten gevoel te geven, terwijl ook de klassieke overdreven bezonning vermeden wordt.

De collectie is veelzijdig met een belangrijk luik kerkelijke kunst: op zich een dagprogramma. De lunch in de cafetaria was efficiënt en aangenaam (behalve voor de andere bezoekers die geen plaats vonden).

De namiddag, ondertussen is de zon zelfs af en toe verschenen, zetten we in met het tweede hoogtepunt van de dag: Eglise Saint-Barthélemy en bovenal de verbluffende bronzen Romaanse doopvont... hoe kwamen de ambachtslui van die tijd tot zulk een verfijning?

Met een niet aflatende energie exploreren wij tenslotte het zuidwestelijke deel van het stadscentrum via de Place de la Cathédrale en "de carré" die naar verluid nog steeds zijn bedenkelijke reputatie behouden heeft, wat niets afdoet aan de architecturale pracht van de zestiende-eeuwse residenties die we er ontdekken.

Zo belanden we in het derde hoogtepunt van de dag: de abdijkerk van Saint-Jacques. Het bezoek moest wat uitgesteld worden omwille van een ons niet aangekondigde concertuitvoering zodat de ingevallen duisternis ons wat parten speelt bij de bewondering van de beschildering van de zeer ingewikkelde kruisbogen. Ook het koorgestoelte, de sluitstenen en de glasramen zijn de reis waard.

Na onze traditionele afscheidsdrink hijsen wij ons weer aan boord van onze trouwe bus die ons bij het wegrijden nog even langs het duurste treinstation van België leidt... nog duurder dan dat van Leuven!

Er rest ons enkel Luc en Jacques weer eens in de bloemetjes te zetten voor hun onverdroten ijver, de professionele voorbereiding en super begeleiding.

Vincent Lenertz geboren te ECHTERNACH in het Groot-Hertogdom-Luxemburg op 22 april 1864 als zoon van Jean Lenertz, landbouwer, en Catherine Beringer.

Hij groeide op in een eerbare familie met een broer en twee zussen. Na de lagere school kwam hij terecht in het atelier van de porseleinschilders ZENS in zijn geboortestad, het bleek heel vlug dat hij tekentalent bezat. Via de gebroeders ZENS werd hij tekenaar bij architect KNEPPER in Diekirch. Hij werd er opgemerkt door August Mullendorf die, overtuigd van zijn mogelijkheden, stappen ondernam om hem te introduceren bij Joris HELLEPUTTE, sinds 1874 hoogleraar architectuur aan de Universiteit van Leuven.

De beweegredenen van Vincent Lenertz om naar Leuven in België te komen hadden te maken met de mogelijkheden tot professionele ontplooiing die de jonge, talentvolle tekenaar er hoopte te vinden. Vincent werd als tekenaar ingeschreven in Leuven op 2 mei 1885 en woonde aan de Naamsestraat 101.

Op 21-jarige leeftijd ontmoet hij in de persoon van Joris Helleputte een veelzijdige persoonlijkheid, door wie hij sterk zal worden beïnvloed. Joris Helleputte werd op 31 augustus 1852 geboren in Gent als jongste zoon van vijf kinderen van Florentina Detemmerman en Petrus Helleputte, bakker en handelaar in granen en zaden. Zijn vader overleed vroegtijdig in 1862 en Joris werd voor humaniorastudies ingeschreven aan het Koninklijk Atheneum van Gent, waar geen schoolgeld moest betaald worden. Nadien volgde hij van 1868 tot 1873 de opleiding van ingenieur Bruggen en Wegen aan de school voor burgerlijke genie van de Rijksuniversiteit in zijn geboortestad.

Vincent Lenertz werd ingeschreven aan de faculteit Wetenschappen voor een opleiding aan de speciale scholen, gelegen in de Sint Michielsstraat, waar thans het Maria Theresiacollege is. Hij volgde er de lessen in architectuur van 1887 tot 1889. In 1889 werd hij aangesteld als "Directeur des travaux graphiques aux écoles spéciales de l'université de Louvain". Prof. Raymond Lemaire (1878-1954) situeerde V. Lenertz als "chef des travaux graphiques à l'université" voor de studenten ingenieur-architect. Hij zegde over hem het volgende:

"...Hij spaarde geen enkele moeite om ze in de geheimen van de architecturale samenstellingen in te leiden. De uitstappen die hij regelmatig met hen deed, voor bezoek van de monumenten in binnen- en buitenland telden altijd bij de charmantste gebeurtenissen van hun studententijd."

J. Helleputte was van cruciale betekenis voor de wetenschappelijke en ideologische vorming van ingenieur-architecten. Ook V. Lenertz werd deelgenoot van zijn ideeëngoed. Vanaf het midden van de 19de eeuw werden in het katholieke Vlaanderen de architecturale principes vertaald in een vorm, gebaseerd op de traditionele gotische bouwkunst, met andere woorden, de neogotiek. Een architect fungeerde als totaal kunstenaar die alle facetten van de neogotische bouw in detail moest voorbereiden en opvolgen.

Het ontwerp van het Elektromechanisch Instituut, huidige Vlerick-management school, kwam van de tekentafel van professor Vincent Lenertz (1864-1914), de toenmalige huisarchitect van de universiteit. (foto links, 2009, RK)

Een neerslag van de toenmalige leerdoelen van de architectuuropleiding is te vinden in de handgeschreven, Franstalige cursus van Victor Lenertz; "Étude des églises." (Studie van de kerken).

Dit handschrift vangt aan met een definitie van de diverse bedehuizen en een bespreking van de oriëntatie van de kerk, tabellen over de relatie bevolking / oppervlakte, de stijl: "Le style Chrétien (gotique) est le seul qui convient à l'église..." (De christelijke stijl (gotische) is de enige die geschikt is voor de kerk ...). Er komen verwijzingen in voor naar diverse kerkgebouwen, die worden besproken en waarvan schetsen werden gemaakt.

Er is een afzonderlijke bespreking opgenomen van de diverse constructieve onderdelen van het kerkgebouw, zoals het portaal, de crypte, de torens, de kapellen, de doopkapel, de sacristie, het kerkschip met telkens het grondplan, de opstanden en doorsneden uitgewerkt. Ook is er aandacht voor vormelementen, met ondermeer schetsen van kapitelen. In een tweede deel van de cursus wordt gehandeld over het kerkmeubilair. In een laatste deel komt de restauratie van monumenten aan bod.

Hierbij wordt opgemerkt dat J. Helleputte net als zijn collega Edmond Reusens (1831-1903) hoogleraar christelijke archeologie aan de universiteit te Leuven, in 1885 was aangesteld als lid van de Koninklijke commissie voor monumenten. Uit de schetsen in de cursus blijken duidelijk de technische vaardigheid en het tekentalent van V. Lenertz. Dat hij in 1889 werd aangesteld als "Directeur des travaux graphiques" aan de Leuvense universiteit was hiervan een uitvloeisel.

Wanneer J. Helleputte in 1889 jaar gekozen werd tot volksvertegenwoordiger voor het kiesarrondissement Maaseik diende hij voor zijn architectuurpraktijk beroep te doen op directe medewerkers, zoals Stephane Mortier (1857-1934) Pieter Langerock (1859-1924) Joseph-François Piscador (1866-1923) en Vincent Lenertz.

Aldus kreeg V. Lenertz ervaring en erkenning als architect. Op deze wijze werd hij betrokken bij de latere fase van het Justus Lipsiuscollege in de Minderbroedersstraat. In 1877 werd J. Helleputte door de universiteit gelast met de verbouwing van dit complex.

Kolenmuseum – Leuven
(Rechts)

De Gilde van Sint-Thomas en Sint-Lucas werd opgericht in 1863 en was veeleer een studiegenootschap voor christelijke archeologische, kunsthistorische en liturgische aangelegenheden. Volgens de ledenlijst van de Gilde was V. Lenertz geassocieerd lid van deze Gilde.

Op basis van al het voorgaande mag worden aangenomen dat V. Lenertz na zijn opleiding en ervaring in Leuven de vaktechnische en de maatschappelijke ideologie van J. Helleputte en E. Reusens heeft overgenomen en de neogotiek als een inspirerend uitgangspunt in zijn streven heeft gehanteerd tijdens zijn verdere professionele loopbaan.

Vincent Lenertz kon terugblikken op een geslaagde integratie op professioneel vlak. Hij streefde echter ook integratie na op persoonlijk vlak en verwierf op 6 januari 1896 de Belgische nationaliteit.

Op 1 augustus 1896 huwde de 32-jarige Vincent Lenertz met Jeanne Marie Louise Wouters (1875-1956), dochter van Elisabeth Van Den Bosch en Hubert Wouters, handelaar in Leuven. Zij groeide op met haar broers Hubert en Joseph en zusters Marie en Irène. Vincent Lenertz en Jeanne Wouters waren gedomicilieerd te Leuven in de Blijde-Inkomststraat 45 (volgens de toenmalige huisnummering). Thans ligt dit perceel in de tuin van het Erasmushuis, het faculteitsgebouw Letteren). In het gezin Lenertz-Wouters werden vijf kinderen geboren: Jean, Marie, Germaine, Marguerite en Pierre (1904). Door deze laatste ontstond een Belgische tak van de familie Lenertz.

Als begeleider van het practicum en van de excursies legde V. Lenertz goede contacten met de studenten, zoals met Henri Vaes die een persoonlijke vriend werd.

Voor de universiteit voerde hij verschillende opdrachten uit. Van zijn hand is ondermeer een gedetailleerd stadsplan van Leuven van 11 juli 1899 waarop het onroerende patrimonium van de universiteit is uitgetekend. Vincent Lenertz bouwde ook voor privé opdrachtgevers: Henri Dorlodot (1855-1928) gaf hem in 1905 opdracht tot de bouw van het kolenmuseum. Het gebouw is indrukwekkend.

Hij werd ook aangezocht voor de bouw aan de Diestsevest van een woonhuis met atelier van beeldhouwer Paul Roemaet (1865-1938).

Vincent Lenertz had een breed perceel bouwgrond gekocht aan de buitenzijde van de Tiensevest waar hij een privéwoning met bureau bouwde en waarvoor hem een bouwvergunning werd verleend op 29 augustus 1911.

Het gezin verhuisde op 4 januari 1913, toen de woning voltooid was. In de opdrachten die hij van de kerkelijke overheid ontving was hij uiteraard gehouden aan normen bepaald door de traditionele kerkbouw, de religieuze symboliek en in het bijzonder door neogotische vormtaal waarvoor het katholieke milieu resoluut had gekozen.

Dat vele kerkopdrachten in Limburg bij V. Lenertz terecht kwamen had alles te maken met de bemiddeling van Joris Helleputte die als volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Maaseik verkoos de plaatselijke bouwmeester Hyacinthus Martens te laten bijstaan door iemand die gevormd was door het gedachtegoed van de Gilde van Sint Thomas en Sint Lucas. Ook vanuit zijn positie als lid en later ondervoorzitter van de Koninklijke Commissie en zijn goede relaties met voorzitter C. Lagasse de Locht, kon J. Helleputte aldus als stuwende en sturende kracht toezien op de conformiteit van de bouw van kerken in Limburg.

De inbreng van V. Lenertz moet vooral gezien worden als deze van de behoeuder van het totaalconcept, toch blijkt dat het veldwerk en de praktische uitvoering en opvolging van de plannen en de werken doorgaans door Hyacinthus Martens is gebeurd.

Het staat vast dat zij ontmoetingen en besprekingen hielden, teneinde de harmonie tussen architectuur, decoratie en meubilering te realiseren. In dit verband kan vastgesteld worden dat de plannen betreffende decoratie en meubilering exclusief van de hand van V. Lenertz zijn.

De bouwplannen waren het product van een op elkaar afgestemde samenwerking maar de meeste zijn herkenbaar als zijnde uitgetekend door het bureau van bouwmeester H. Martens.

Tekening van V. Lenertz - Eglise de N.D. aux Dominicains à Louvain (archief LHG)

V. Lenertz had een gemakkelijke toegang tot de instelling van de Koninklijke Commissie hetgeen vaak bevorderlijk is geweest voor een snelle en gunstige afhandeling van de bouw dossiers. Hij had vanaf 1889 als verantwoordelijke voor het tekenpracticum van de Universiteit te Leuven talrijke studiereizen georganiseerd en een grote hoeveelheid aan eigen schetsmateriaal geproduceerd en bijeengebracht. Een neerslag hiervan werd vanaf oktober 1903 tot juli 1904 gepubliceerd in vier uitgaven. De bundel omvat vijftig tekeningen van kerken, gebouwen, meubels en ornamenten van middeleeuwse, gotische stijl.

Het boek was een groot succes en heeft lang dienst gedaan als handleiding voor de opleiding van archeologen en kunstenaars. Later zal V. Lenertz bijzondere aandacht besteden aan de uitwerking van vloeren met dambordpatroon voor de kerkgebouwen.

Hij was zeker een polyvalent geïnteresseerde geest en een gedreven werker. Maar hij was ook echtgenoot en vader van vijf kinderen, toen de Duitse troepen Leuven in 1914 binnenvielen. De verwoesting van Leuven ("Le sac de Louvain") van 25 augustus tot 27 augustus 1914 besliste over zijn lot.

Tijdens de tijdelijke terugtrekking van Duitse soldaten ontstond verwarring toen deze andere Duitse soldaten onder vuur namen. Dit gaf in het Duitse kamp aanleiding tot het gerucht "Man hat geschossen" en tot een wraakactie tegen de Leuvenaars. Vincent Lenertz werd tijdens deze waanzinnige gruwel vermoord op 26 augustus 1914 om 6 u.30 's morgens.

Uiteraard vond "Le sac de Louvain" na de oorlog grote weerklank in de pers en ook de tragische dood van V. Lenertz werd erin besproken o.a. in "Ons land in woord en beeld" extra nummer van 17 augustus 1919 "De verwoesting van Leuven 25 augustus 1914."

"...Onder anderen had het volgende plaats ten huize van den heer Lenertz, architect, chef van de tekenafdeling der Universiteit, die een groot pand bewoonde op de Tienschelaan. Vader, moeder, kinderen, grootmoeder van 84 jaar, in 't geheel acht personen meenden in het onderhuis (kelder) een veilige schuilplaats te hebben gevonden. Het gevaar der zijnen ziende gaat de vader weer naar boven, snelt naar zijn voordeur en smeekt den officier medelijden te hebben met zijn gezin. Als antwoord krijgt hij een kogel. Zes dagen lang blijft zijn lijk begraven liggen, onder een heester van den Boulevard." (pag.421)

V. Lenertz werd samen met andere slachtoffers door de Stad Leuven begraven in een gemeentelijke grafkelder aan het station, waar hij later zou worden vermeld op het Oorlogsmonument. Nadien werd hij daar ontgraven en overgebracht naar het kerkhof van de Abdij van Park.

De faam en goede naam van Vincent Lenertz zouden hem nog jaren overleven. Zijn zoon architect Jean Lenertz zou later in de voetsporen van zijn vader treden en verschillende van zijn interieurprojecten in Limburg afwerken.

Noot van de redactie: Vincent Lenertz werkte ook mee aan de uitbreiding van het Landbouwkundig Instituut in de Minderbroedersstraat in opvolging van Joris Helleputte. Vandaag wordt dit ganse complex door afbraak bedreigd in de recentste plannen van het Janseniushof door arch. De Gregorio. Een oeuvre van talentvolle bouwmeesters in Leuven dat dreigt verloren te gaan.

Nieuws uit GENT

In de Job-at van De Standaard-weekendeditie van 29.11.09 lezen we een interessante en zelfs zeer leerrijke bijdrage over de stad Gent, waar het stadscentrum momenteel staat voor een grondige facelift. Voor de heraanleg die de restanten van het oude Gent voorgoed zal vernietigen, werken dagelijks vijf archeologen tegen de klok om alles in kaart te brengen. Schatten zijn er niet te vinden, maar een huizenblok kan al veel zeggen over hoe de mensen op deze plek eeuwen geleden leefden. Elders kwam er een kerkhof te voorschijn. Een hele klus voor de Gentse Dienst voor Stadsarcheologie, die alleen al 15 mensen in dienst heeft.

Wat leren we uit dit verslag? 1° Dat de stad Gent over een team van 15 medewerkers beschikt. 2° dat er aandacht wordt verleend aan het blootleggen van een patrimonium zoals het kerkhof, 3° dat archeologie voorafgaat aan het bouwen in het historische hart van de stad.

FOCHPLEIN
een geschiedenis
als bijdrage LHG voor
een archeologisch onderzoek

En LEUVEN? ... Beschikt over geen team dat de ondergrond in kaart kan brengen ... wanneer een kerkhof aangetroffen wordt op de Barbarasite, voert men de skeletten van het Geuzenkerkhof met de afbraakresten van een oude palissade aan de Dijleoever gewoon af (zie LHG-Nieuwsbrief 21 blz.10- 2009).

Ook is er vandaag een bijzondere stilzwijgendheid naar de archeologische actie, zelfs in onze 'vrije pers. Bij de recente bekendmaking door ons stadsbestuur van de groots opgezette inrichtingswerken op het Fochplein, geen woord over de verplichte aanpak van archeologische werken!

Het LHG heeft vele interessante foto's kunnen maken bij de 3 proefgravingen op het Fochplein en heeft ter plaatse een aantal interessante relictten kunnen zien. (cfr.foto)

In een aangetekend schrijven maakte we een dossier van het Fochplein met foto-opnames over aan de Burgemeester en schepenen en het VIOE, met een pleidooi om een grondige archeologische aanpak te organiseren. (zie LHG-nieuwsbrief 22 - 2009)

En we ontvingen .... geen antwoord! Wat nu?

Zustervereniging 'De Boschboom' uit 's-Hertogenbosch op bezoek in Leuven op 24 oktober 2009.

Na de eerste contacten te Leuven werd met de stad en het LHG het bezoek-programma afgerond. Op 24 oktober werden onze vrienden uit Nederland op het Stadhuis van Leuven ontvangen door schepenen van cultuur Denise Vandevort, Paul Reekmans en Ramon Kenis van het LHG. In de voormiddag werd de tentoonstelling Rogier van der Weyden bezocht, op de middag de Sint-Pieterskerk en in de namiddag de Parkabdij in Heverlee. Na hun bezoek nodigden het LHG samen met de Vrienden van de Abdij van het Park dit tevreden gezelschap uit in de refter van de Parkabdij voor een korte versnapering alvorens ze afreisden. De afspraak om ook 's-Hertogenbosch te bezoeken wordt door het LHG graag aangenomen.

Infosessie Contius-project

Woensdag 25 november jl. nodigde de kerkfabriek van Sint-Michielskerk ons uit om samen met de Contiusstichting te laten weten dat het geplande orgel zal geplaatst worden in de Leuvense barokke Sint-Michielskerk. De bouwaanvraag wordt voorbereid. Over een vijftal jaren zal de inhuldiging van het orgel een feit zijn. Had men rekening gehouden met onze suggesties van drie jaren geleden, hadden we vandaag de inhuldiging in het vooruitzicht. We zijn echter verheugd dat Leuven zijn eretitel van orgelstad kan waarmaken.

Ontwerp orgel voor de St.-Pieterskerk

FOTOWEDSTRIJD met correctie uitslag vorige wedstrijd en nieuwe opgave

De vorige fotowedstrijd 'met de bunker' in de vorige nieuwsbrief kreeg wel een winnaar, namelijk. Koen Demarsin; Door de overschakeling op onze nieuwe internetaansluiting kwam het antwoord pas veel later toe. Hij krijgt dus de prijs!

De **nieuwe fotowedstrijd**. Een klasfoto met priester-klasleraar Marcellis (bijgenaamd de 'negus' wegens zijn negroïde uitzicht), die enkele weken later bij een sportkamp jammerlijk om het leven kwam.

De vraag:

Wie herkent zich nog op deze foto en welke andere collega's die geen lid zijn van het LHG?

Bij de juiste naam en adres krijgen ze een LHG-jaarabonnement.

In zeven artikels krijgt de lezer een boeiende beschrijving van de stad en haar omgeving, dit in een historisch verantwoorde beschrijving, doorspekt met anecdoten en randinformatie:

- **De ijskelder en tolhuizen aan de Brusselse Poort.** Godelieve Vanzavelberg (Heemkundige Kring Libbeke) verzorgt de erg gedetailleerde bijdrage over de ijskelder en de tolhuizen aan de Brusselsepoort te Leuven.
- **Hof vanden Tymple.** Jacques Halfants publiceert de studie van het Hof vanden Tymple, dat ondanks de relatief goede staat van bewaring, toch domweg werd geliquideerd in de zestiger jaren van de vorige eeuw.
- **Sint-Kwintensparochie te Leuven.** Auteur J.B. Bosselaers bespreekt in een bouwhistorische studie het gebouw van de armenschool van de Sint-Kwintensparochie te Leuven.
- **Het wel en wee van het theater Frascati, in de 19de eeuw.** Paul Reekmans heeft het over de veel geroemde maar te weinig gekende feestzaal Frascati die in de 19de eeuw in het centrum van de stad de Leuvenaars vermaakte. Het is het relaas door iemand geschreven, die het zelf meemaakte en het wel en wee noteerde met de bril van een bourgeois-gentilhomme uit die tijd. Dit met commentaar.
- **Nieuwbouw Kuithoek** op de hoek Kapucijnenvoer en Brusselsestraat. Gerard Vanderbeeken geeft een interessante bijdrage over een nieuwbouw in het historisch centrum van de stad en de vergelijkingen met de trends in de bouw in de laatste decennia van de 20ste eeuw.
- **De pelgrimsbrief.** Paul Reekmans ontleedt een pelgrimsbrief in verband met de eredienst van Maria-Belegering in de Leuvense Sint-Pieterskerk.
- **De armenzorg.** Auteur Doms behandelt de geschiedenis rond de vele organisaties en instellingen rond de armenzorg.

HET JAARBOEK IS NOG ALTIJD TE BESTELLEN

door storting van 35€ (leden) 45 € (niet-leden) op nr. LHG. **735-0107595-10** met naam, voornaam, adres, telefoon, email en aantal exemplaren. De feestpresentatie is op 22 januari 2010 met afhaling van uw bestelling of op het secretariaat. **Word LHG-Lid (25 €)**, en geniet van de kortingen. **STEUN ONS!**

Met de steun van:

